

Briselē, 27.6.2016.
COM(2016) 424 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Novērtējums par to, kā tiek īstenota ES programma attiecībā uz romu integrācijas valsts
stratēģijām un Padomes Ieteikums par efektīviem romu integrācijas pasākumiem
dalībvalstīs — 2016. gads**

{SWD(2016) 209 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Novērtējums par to, kā tiek īstenota ES programma attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām un Padomes Ieteikums par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs — 2016. gads

1. Ievads

Saskaņā ar ES programmu attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām līdz 2020. gadam¹ dalībvalstis apņēmas izstrādāt, īstenot un pārraudzīt stratēģijas² saskaņā ar visaptverošu, uz pierādījumiem balstītu pieeju. Komisija katru gadu novērtē īstenošanu un ziņo par to Eiropas Parlamentam un Padomei. ES programma tika nostiprināta ar Padomes Ieteikumu par efektīviem romu integrācijas pasākumiem³. Ar šo ieteikumu programma tika attiecināta uz papildu jomām, un tajā izteikts aicinājums dalībvalstīm reizi gadā informēt Komisiju par veiktajiem pasākumiem saskaņā ar šo ieteikumu un par panākto progresu stratēģiju īstenošanā.

Šajā paziņojumā izklāstīti vispārīgi secinājumi par progresu ES programmas īstenošanā. Tajā arī pirmo reizi pārskatīti romu integrācijas pasākumi, kas tika ieviesti saskaņā ar Padomes ieteikumu. Pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā sniegts katras valsts atsevišķs izvērtējums un minēti piemēri par dažādās tematiskajās jomās īstenojamiem pasākumiem. Dalībvalstu ziņošanas atbalsta vajadzībām tika izstrādāta detalizēta ziņošanas veidne.⁴ Dažas dalībvalstis (Francija, Vācija, Slovēnija) izvēlējās alternatīvu ziņošanas metodi, savukārt dažas citas (Dānija, Luksemburga, Nīderlande)⁵ neziņoja par saviem pasākumiem.

2. Komisijas veikums dalībvalstu atbalstam

Komisija progresa pārraudzību romu integrācijas jautājumā ir saistījusi ar plašāko izaugsmes programmu — “Eiropa 2020”. Kopš 2012. gada piecas dalībvalstis, kurās ir lielākās romu kopienas un visakūtākās problēmas, ir saņēmušas **konkrētām valstīm adresētus ieteikumus** par to, kā panākt, lai vispārējā politika sekmētu romu integrāciju. Komisijas 2016. gadā ierosinātie ieteikumi galvenokārt vērsti uz romu bērnu plašāku līdzdalību kvalitatīvā vispārējā izglītībā.⁶ Juridiskie, politikas un finanšu instrumenti Eiropas līmenī tika pilnībā saskaņoti, uzsākot 2014.–2020. gada finanšu plānošanas periodu.

¹ COM(2011) 173 galīgā redakcija, ko 2011. gada 23.–24. jūnijā apstiprināja ES valstu un valdību vadītāji.

² Termins “stratēģija” izmantots, lai ietvertu arī politikas pasākumu integrētus kopumus. Atsaucēm uz dalībvalstīm izmantoti šādi saīsinājumi: AT — Austrija, BE — Beļģija, BG — Bulgārija, CY — Kipra, CZ — Čehija, DE — Vācija, DK — Dānija, EE — Igaunija, EL — Grieķija, ES — Spānija, FI — Somija, FR — Francija, HU — Ungārija, HR — Horvātija, IE — Īrija, IT — Itālija, LT — Lietuva, LU — Luksemburga, LV — Latvija, MT — Malta, NL — Nīderlande, PL — Polija, PT — Portugāle, RO — Rumānija, SE — Zviedrija, SI — Slovēnija, SK — Slovākija, UK — Apvienotā Karaliste. Malas teritorijā romi nedzīvo.

³ OV C 378, 14.12.2013., 1. lpp.

⁴ Darba grupa romu integrācijas rādītāju jautājumā ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras palīdzību un 17 dalībvalstu (AT, BE, BG, CZ, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, NL, PT, RO, SK, UK) līdzdalību izstrādāja ziņošanas satvaru atbilstīgi ieteikuma struktūrai. Romu integrācijas rādītāju satvars, kas sasaista pasākumus un ieguldījumu un rezultātus, vēl nav pabeigts.

⁵ NL iesniedza kvalitatīvu pētījumu par romu dzīves apstākļiem, ko valdība bija pasūtījusi Erasmus Universitātei. DK ilgāku laiku posmā nebija romu nacionālā kontaktpunkta. Nesen kontaktpunkts tika iecelts, taču Komisijai nav iesniegts ziņojums par veiktajiem pasākumiem saskaņā ar Padomes ieteikumu.

⁶ BG, CZ, HU, RO, SK: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm.

2.1. Spēju veidošana un sadarbības veicināšana

Komisija turpina sekmēt dialogu starp dalībvalstīm saistībā ar **romu nacionālo kontaktpunktu tīklu**.⁷ Tā arī turpina **Darba grupas romu integrācijas jautājumā** darbu, apvienojot tos attiecīgos Komisijas dienestus, kuri veicina ES romu integrācijas procesu. **Dalībvalstīs notiekošo divpusējo pārraudzības apmeklējumu laikā** norisinās padziļinātas diskusijas starp Komisiju, attiecīgās valsts un vietējām iestādēm un pilsonisko sabiedrību, kā arī tiek apmeklētas romu kopienas.

Eiropas platforma romu iekļaušanai, kurā piedalās visas ieinteresētās personas Eiropas līmenī, tika reformēta 2015. gadā, lai nodrošinātu plašākas līdzdalības procesu. Eiropas pilsoniskās sabiedrības jumta organizācijas, kuras regulāri apspriežas ar Komisiju, bija cieši iesaistītas Eiropas platformas reformēšanā un sagatavošanā, kas 2015. gadā bija vērsta uz daudzu ieinteresēto personu sadarbību, diskriminācijas un “antičigānisma” apkarošanu.

Komisija apņēmas atbalstīt dalībvalstis **romu nacionālo platformu** izveidē. Tām būtu izšķiroša nozīme, nodrošinot visu ieinteresēto personu pārredzamu un neierobežotu iesaisti īstenošanā, pārraudzībā un ziņojumu sniegšanā.

Komisija arī pastiprināja **vietējās spēju un tīklu veidošanas iniciatīvas**, sniedzot atbalstu:

- vietējo iestāžu mērķsadarbības veidošanai (saskaņā ar starpvalstu kampaņu **“for Roma with Roma”**);⁸
- **kopīgām programmām**⁹ ar Eiropas Padomi, lai dotu ieguldījumu starpniecībā, strukturētā dialogā un romu kopienu un vietējo iestāžu spēju veidošanā;
- **starpvalstu sadarbības tīkliem** starp valstu un vietējā līmeņa iestādēm, kā arī romu (atbalsta) NVO.

2.2. Diskriminācijas un “antičigānisma” apkarošana

Komisija 2015. gadā pastiprināja centienus apkarot diskrimināciju, segregāciju un “antičigānismu”, tostarp naidīgus izteikumus un naida motivētus noziedzīgus nodarījumus. Komisijas kā līgumu uzraudzītājas uzdevums ir garantēt ES diskriminācijas novēršanas tiesību aktu, piemēram, **Rasu vienlīdzības direktīvas**,¹⁰ pienācīgu transponēšanu un izpildi. Komisija ierosināja otro pārkāpumu procedūru par romu bērnu diskrimināciju izglītībā¹¹ un turpināja izmeklēt gadījumus, kuros pastāv aizdomas par diskrimināciju izglītībā un mājokļu jautājumā vairākās dalībvalstīs.

Komisija uzsāka dialogu ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka tiek pilnīgi un pareizi transponēts un īstenots **Padomes Pamatlēmums par cīņu pret rasismu un ksenofobiju**¹² pēc tam, kad tā tika pilnvarota pārraudzīt tā piemērošanu. Tā arī pastiprināja centienus palīdzēt dalībvalstīm nodrošināt efektīvu rīcību uz vietas, kas vērsta pret naidīgiem izteikumiem un naida motivētiem noziedzīgiem nodarījumiem. Tā uzsāka diskusijas ar IT uzņēmumiem, dalībvalstīm un pilsonisko sabiedrību, lai nodrošinātu tiešsaistē paustu nelikumīgu naidīgu izteikumu ātru izņemšanu un sekmētu atbildes vēstījumu sagatavošanu.

Komisija uzsāka starptautisku izpratnes veicināšanas kampaņu **“for Roma with Roma”**. Tās mērķis ir apkarot pret romiem vērstus stereotipus, sadarbojoties ar plašsaziņas līdzekļiem,

⁷ Tikla dalībnieki tiekas divreiz gadā. Tas tika izveidots 2012. gadā, lai veicinātu savstarpēju mācīšanos un sadarbību saistībā ar romu integrācijas valsts stratēģiju īstenošanu un sniegtu Komisijai atbalstu kontaktpunktu noteiktajās jomās. Tikla ietvaros izveidotās tematiskās darba grupas (to darbība pašreiz vērsta uz starpvalstu sadarbību un romu bērniem) nodrošina padziļinātākas diskusijas.

⁸ http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/for-roma-with-roma/index_en.htm.

⁹ Programmas ROMED2 un ROMACT.

¹⁰ Padomes 2000. gada 19. jūnija Direktīva 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības, OV L 180, 19.7.2000.

¹¹ Slovākija 2015. gada aprīlī. Pirmā procedūra tika ierosināta 2014. gada septembrī pret Čehijas Republiku.

¹² 2008/913/TI, OV L 328, 28.11.2008.

veicinot kultūru izpratni, organizējot skolu zīmējumu konkursus un atbalstot mērķsadarbības projektus starp vietējām iestādēm.

Komisija 2015. gadā publicēja trīs atsaucē materiālu kopumu, lai atbalstītu dalībvalstīs diskriminācijas un segregācijas apkarošanā:

- **Norādījumi par 2014.–2020. gada Eiropas strukturālo un investīciju fondu izmantošanas iespējām izglītības un teritoriālās segregācijas novēršanai**, tostarp speciālistu ieteikumi par īstenošanu tām dalībvalstīm, kuras tas skar visvairāk;¹³
- **brošūra *Know your rights* (*Zini savas tiesības*)** ar norādījumiem, kā iesniegt prasību par diskrimināciju, un cietušā tiesību skaidrojumu vienkāršā valodā nolūkā uzlabot vienlīdzības direktīvu piemērošanu un izpratni par tiesībām;¹⁴
- **Eiropas instrumenti skolām** par labu praksi izglītības jomā, tostarp praksi, sniedzot mērķtiecīgu atbalstu romu bērniem un strādājot ar romu ģimenēm.¹⁵

Komisija stingri atbalstīja **Eiropas Parlamenta rezolūciju¹⁶ par tā saukto antičigānismu Eiropā un pret romiem vērstā genocīda atceres dienas atzīšanu ES līmenī**. Saskaņā ar savu programmu “Eiropa pilsoņiem” Komisija finansēja projektus romu holokausta piemiņai un saskaņā ar Tiesību, vienlīdzības un pilsonības programmu — vietējos, valstu un starptautiskos projektus romu integrācijas veicināšanas un diskriminācijas apkarošanas jomā.

3. Situācija saistībā ar romu integrāciju dalībvalstīs

Papildus ekonomikas un finanšu krīzei bēgļu krīze radīja dalībvalstīm vēl nepieredzētas problēmas. Valsts iestādes ir spiestas risināt ne tikai savu mazāk aizsargāto romu pilsoņu un to teritorijā dzīvojošu ES vai trešo valstu romu izcelsmes pilsoņu vajadzības, bet arī nesen ieceļojušo bēgļu vajadzības. Neraugoties uz problēmām saistībā ar šo kopienu integrāciju, dalībvalstīm nevajadzētu kādu no tām noteikt par prioritāru. Nepieciešama līdzsvarota pieeja, saskaņojot visas integrācijas vajadzības ar savstarpēji atbalstošām un saskaņotām darbībām.

Šā novērtējuma pamatā ir dalībvalstu sniegtā informācija, ko papildina pilsoniskās sabiedrības ieguldījums. Darba grupa romu integrācijas rādītāju jomā (ko koordinē Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, iesaistoties 17 dalībvalstīm un Komisijai) strādāja, lai izstrādātu kopīgu satvaru romu integrācijas rādītāju jomā. Lai arī procesa rezultātā tika izstrādāta detalizēta veidne ziņojumiem par veiktajiem pasākumiem, nepieciešams turpināt darbu pie romu integrācijas rādītāju satvara, lai sekmētu pasākumu sasaisti ar ieguldījumu un rezultātiem. Šā gada ziņojumiem izmantotā veidne radīja problēmas dažām dalībvalstīm. Komisija ir apņēmusies izstrādāt lietotājam draudzīgu ziņošanas metodoloģiju, kas būtu cieši saistīta ar rādītāju satvaru.

3.1. Horizontālie pasākumi

Diskriminācija joprojām ir plaši izplatīta visā ES, un tās izpausmes ir vērojamas visās sabiedrībās un visās galvenajās jomās. To apstiprina *Eurobarometer* nesenās aptaujas¹⁷ konstatējumi un no pilsoniskās sabiedrības saņemtās atsauksmes. Dalībvalstīs koncentrējas uz centieniem sekmēt starpkultūru dialogu, daudzveidību un informāciju par romu vēsturi un kultūru, tostarp par romu holokaustu. Dažas no tām jau iekļauj šo informāciju savās skolu mācību programmās. Ir svarīgi pievērsties jautājumam par romu diskriminācijas apkarošanu, izglītojot bērnus un virzot izglītību šādā plašākā perspektīvā. Dažas dalībvalstīs īsteno mācību pasākumus, lai uzlabotu ierēdņu un pakalpojumu sniedzēju informētību, tādējādi nodrošinot

¹³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf.

¹⁴ http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/rights_against_discrimination_web_en.pdf.

¹⁵ <http://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools/general.htm>.

¹⁶ 15.4.2015., 2015/2615(RSP).

¹⁷ *Eurobarometer* speciālizlaidums 437, 2015.

viņiem pienācīgu starpkultūru izpratni, strādājot ar romiem. Dažas rīko arī kampaņas pret naida motivētiem noziedzīgiem nodarījumiem. Visiem šiem pasākumiem ir būtiska nozīme vienlīdzības veicināšanā. Dalībvalstis tiek aicinātas veidot šādus pasākumus.

Noraugoties uz šiem centieniem, reāli uzlabojumi uz vietas nav redzami. Tādēļ ir nepieciešama sistemātiskāka pieeja, un dalībvalstis tiek mudinātas demonstrēt lielāku politisko gribu apkarot diskrimināciju. Arvien pieaug **“antičigānisms” kā īpaša rasisma forma**, kas ir cieši saistīta ar dziļi iesakņotiem stereotipiem un romu stigmatizāciju. Tā ir saistīta ar pieaugošo radikalizāciju un ekstrēmismu ES. Ir ļoti svarīgi, ka valsts iestādes distancējas no rasistiskām un ksenofobiskām runām, kas vērstas pret romiem, un efektīvi atzīst par sodāmu **pret romiem vērstu retoriku, naidīgus izteikumus un naida motivētus noziedzīgus nodarījumus**. Ir svarīgi saprast, ka nevēlēšanās rīkoties arī sekmē neiecietības pieņemšanu sabiedrībā.

Lai arī dažas dalībvalstis veikušas pasākumus romu diskriminācijas un segregācijas novēršanai, pieņemot tiesību aktus integrācijas veicināšanai, jo īpaši izglītības jomā, lai sekmētu romu bērnu vienlīdzīgu piekļuvi vispārējai izglītībai,¹⁸ joprojām pastāv atstumtība darbavietā, segregācija izglītībā un mājokļa jautājumā. Tādēļ dalībvalstīm būtu jāpieliek lielāki pūliņi, lai **nodrošinātu diskriminācijas novēršanas tiesību aktu efektīvu īstenošanu praksē** nolūkā efektīvi novērst diskriminācijas un segregācijas praksi.

Vairums dalībvalstu ziņoja par romu līdzdalības veicināšanas pasākumiem, taču **nepieciešams vairāk pievērsties romu jauniešiem**. Joprojām satraucošs ir **romu bērnu** stāvoklis. Dažas dalībvalstis veic pasākumus uzmāksšanās un iebiedēšanas apkarošanai. Tomēr atstumtība joprojām pastāv. Dažās dalībvalstīs tas ir saistīts ar reģistrācijas un personu apliecinošu dokumentu trūkumu, zemu līdzdalību agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē un augstākiem priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājiem.

Padomes ierosinātie pasākumi	Dalībvalstis, kas ir ziņojušas par pasākumu
Nodrošināt Rasu vienlīdzības direktīvas efektīvu īstenošanu praksē	BE, BG, CZ, DE, FI, HR, IT, LT, SI, SK, UK
Īstenot segregācijas novēršanas pasākumus reģionālā un vietējā mērogā	ES, HR, SK
Nodrošināt, lai piespiedu izlikšana no mājokļa notiktu, pilnībā ievērojot ES tiesību aktus un starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā	-
Vairot izpratni par romu integrācijas ieguvumiem	AT, ES, LV
Vairot sabiedrības izpratni par sabiedrību daudzveidīgo būtību un sabiedrisko domu padarīt atsaucīgu attiecībā uz romu iekļaušanu	AT, DE, ES, LV, PT, SI, SK
Apkarot pret romiem vērstu retoriku un naidīgus izteikumus	AT, DE, ES, HR, SE, SK
Apkarot romu bērnu un sieviešu daudzējādu diskrimināciju	AT, CZ, DE, ES, HR, HU, PT, SE, SI, SK
Apkarot vardarbību (tostarp vardarbību mājās) pret sievietēm un meitenēm	AT, DE, EL, ES, FI, HR, HU, UK
Apkarot cilvēku tirdzniecību	AT, BG, HR, HU, IT
Apkarot nepilngadīgo personu un piespiedu laulības, kā arī bērnu iesaistīšanu ubagošanā	SI
Atbalstīt romu aktīvo pilsoniskumu, sekmējot viņu līdzdalību sociālajā dzīvē, ekonomikā, politikā, kā arī kultūras norisēs	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, FI, HR, HU, LT, LV, PT, SE, SI, SK, UK
Sekmēt kvalificētu starpnieku apmācību un nodarbinātību	BE, BG, CZ, ES, HR, PT, SI
Uzlabot romu izpratni par viņu tiesībām	AT, DE, ES, HR

¹⁸ BG, CZ, SK.

Cits	BE, BG, FR, HU, HR, IT, LV, PT, UK

Romu sievietes jautājums tiek izskatīts galvenokārt vispārīgos pasākumos. Tomēr, ņemot vērā to, ka sievietes skar dažāda veida diskriminācija (vardarbība, cilvēku tirdzniecība, nepilngadīgu personu un piespiedu laulības un bērnu iesaistīšana ubagošanā), sieviešu jautājums būtu jārisina ar mērķtiecīgākiem pasākumiem, īstenojot uz dzimumu aspektiem balstītu un bērnu vajadzībām atbilstošu stratēģisko pieeju. Šajā jomā lielākoties trūkst rīcības, neraugoties uz šim nolūkam sniegtajām norādēm par romu tautības cilvēku tirdzniecības pieaugumu.¹⁹

Dalībvalstīm būtu labāk jārisina romu īpašā situācija, apvienojot vispārīgus un mērķtiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu viņiem efektīvu un vienlīdzīgu piekļuvi savām tiesībām un vispārējiem pakalpojumiem.

3.2. Izglītība

Dalībvalstis galveno uzmanību savos integrācijas pasākumos joprojām pievērš izglītībai.

Vairums dalībvalstu ziņoja par pasākumiem, kas attiecas uz agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi, mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, iekļaujošu izglītību un individuālu atbalstu. Daudzas dalībvalstis ir pieņēmušas stratēģijas attiecībā uz mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, taču tās nav īpaši paredzētas romiem, kuru vidū joprojām ir pārmērīgi liels mācības priekšlaicīgi pametušo personu īpatsvars. Ievērojama uzmanība tiek pievērsta, lai sekmētu piekļuvi agrīnajai izglītībai, kā arī tās kvalitātei, tādējādi novēršot turpmāku mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu un uzlabojot izglītības rezultātus. Pēdējo gadu laikā vērojama pozitīva paradigmas maiņa, atzīstot agrīnās izglītības centrālo nozīmi. Par to liecina palielinātais finansējums bērnudārzu būvniecības vajadzībām un vairākās dalībvalstīs veiktie tiesību aktu grozījumi, lai ieviestu vai paplašinātu obligāto pirmsskolas izglītību.²⁰

Padomes ierosinātie pasākumi	Dalībvalstis, kas ir ziņojušas par pasākumu
Novērst segregāciju	BE, BG, ES, IE, IT, RO, SI, SK
Izbeigt bērnu nepamatotu ievietošanu speciālajās skolās	BG, CZ, SK
Novērst mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu	AT, BE, BG, CY, DE, ES, FI, FR, HR, HU, IT, RO, SE, SK, UK
Veicināt piekļuvi agrīnai pirmsskolas izglītībai un aprūpei un uzlabot tās kvalitāti	AT, BG, CZ, ES, FI, HR, HU, IT, PL, RO, SK
Sniegt individuālu atbalstu	AT, CZ, DE, ES, HR, IT, LT, LV, PL, RO, SK, UK
Veicināt iekļaujošas mācīšanas un apguves metodes	AT, BG, CY, CZ, DE, ES, HR, HU, LV, PT, RO, SI, SK, UK
Veicināt vecāku iesaisti un skolotāju apmācību	AT, BE, BG, CY, DE, ES, FI, IT, LV, SI, SK
Veicināt iesaisti vidējā un augstākajā izglītībā un tās iegūšanu	AT, BG, CZ, DE, ES, FI, HR, HU, PL, UK
Paplašināt piekļuvi "otrās iespējas" izglītībai un pieaugušo izglītībai	UK, BG, CY, DE, ES, SI
Cits	BE, CZ, ES, FI, DE, HR, HU, IT, LT, LV, RO, SI, SK, UK

Jaunākā pozitīvā tendence ir veicināt iekļaujošu izglītību un individuālu atbalstu bērniem vispārējā izglītībā, tādējādi novēršot ievietošanu speciālajās skolās sociālās izcelsmes dēļ. Iekļaušanu veicinoša tiesiskā vide, kas tika pastiprināta vairākās dalībvalstīs, ir jāpapildina ar

¹⁹ Eiropols: *Situation Report — Trafficking in human beings in the EU (Operatīvais ziņojums — Cilvēku tirdzniecība ES)*.

²⁰ BG, CZ, HU, FI.

efektīviem īstenošanas pasākumiem. Jānodrošina pienācīga pārraudzība, ilgtspējīgs finansējums un attiecīga skolotāju izglītība, lai panāktu reālus rezultātus. Lielāka uzmanība jāpievērš “otrās iespējas” izglītības piedāvāšanai un pieaugušo izglītībai, sekmējot pāreju starp izglītības līmeņiem, tostarp augstākajā izglītībā. Par prioritāti būtu jānosaka aktīvu segregācijas novēršanas pasākumu īstenošana, lai romu bērniem nodrošinātu labas kvalitātes izglītību vispārējās izglītības iestādēs. Apmācību programmām būtu jāatbilst reālā darba tirgus vajadzībām, lai efektīvi uzlabotu nodarbinātības perspektīvas.

3.3. Nodarbinātība

Romu līdzdalības līmenis darba tirgū joprojām ir ļoti zems. Dalībvalstis piešķirušas prioritāti vispārīgiem pasākumiem, kas paredzēti bezdarbniekiem, apmācībām un subsidētām darbavietām ilgstošajiem bezdarbniekiem. Dalībvalstis arī piedāvā aktivizēšanas pasākumus/ sabiedrisko darbu un pasākumus cilvēkiem ar migrantu izcelsmi, taču bez īpaša uzsvara uz romu tautības cilvēkiem. Vairums dalībvalstu ziņojušas par pasākumiem, lai atbalstītu pirmās darba pieredzes gūšanu, profesionālo apmācību vai apmācību darbavietā, mūžizglītību un prasmju pilnveidošanu. Vairākas dalībvalstis ir īstenojušas iniciatīvas saistībā ar vispārējiem nodarbinātības dienestiem, pašnodarbinātību vai uzņēmējdarbību. Neraugoties uz visiem šiem pasākumiem, romi joprojām ir vismazāk pārstāvētā grupa darba tirgū. Zems izglītības un prasmju līmenis un plaši izplatīta diskriminācija ir faktori, kas izskaidro vājos nodarbinātības rādītājus. Aktivizēšanas pasākumi un sabiedriskais darbs, iespējams, uzlaboja nodarbinātības statistiku, taču tā vietā, lai nodrošinātu pāreju uz atvērto darba tirgu, tiem bija “ieslēgšanas” ietekme, noturot dalībniekus mazkvalificētās un slikti apmaksātās darbavietās, kas nav pietiekami, lai izrautos no nabadzības.

Padomes ierosinātie pasākumi	Dalībvalstis, kas ir ziņojušas par pasākumu
Atbalstīt pirmās darba pieredzes gūšanu, profesionālo apmācību, apmācību darba vietā un mūžizglītību	AT, BE, BG, DE, EL, ES, FI, HR, HU, IT, LT, LV, PL, PT, SI, SK, UK
Atbalstīt pašnodarbinātību un uzņēmējdarbību	AT, BE, BG, ES, HR, HU, LT, SI, SK
Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi vispārējiem valsts nodarbinātības dienestiem ar individuālu atbalstu	AT, BE, BG, DE, ES, FR, HR, HU, IT, LV, PT, SE, SI, SK
Novērst šķēršļus, tostarp diskrimināciju, (atkārtotai) iekļūšanai darba tirgū	AT, FI, DE, ES, HR, HU, LT, SK, UK
Citi	BE, CZ, EL, HU, LT, PT, RO, SK

Ir acīmredzams, ka ir nepieciešamas visaptverošas, pielāgotas pieejas. Būtu labāk jāizmanto inovatīvi pasākumi — sociālo uzņēmumu un romu uzņēmējdarbības veicināšana, stimuli darba devējiem, privāto darba devēju iesaistīšana, vēršanās pie romiem saskaņā ar “Garantiju jauniešiem” un sociālo apsvērumu veicināšana publiskajā iepirkumā —, kā arī integrētas pieejas romu aktīvai iekļaušanai. Svarīgi arī nodrošināt ciešu pārraudzību pār ietekmi, ko rada visi romu nodarbinātības veicināšanas pasākumi. Turklāt būtu nepieciešams pastiprināt cīņu pret diskriminējošu praksi darba tirgū un izveidot ciešāku sadarbību ar darba inspekciju. Nepieciešams pilnā mērā piesaistīt Eiropas Sociālā fonda piešķirumus, lai nodrošinātu pasākumu efektivitāti un ilgtspēju ar integrētu un personalizētu atbalstu. Būtu arī pilnībā jāizmanto iespējas saistībā ar Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai, lai veicinātu romu nodarbinātību lauku apvidos, kur dzīvo vairums romu.

3.4. Veselības aprūpe

Nevienlīdzība veselības aprūpes jomā, ar ko saskaras romi, joprojām ir neatrisināta problēma, jo īpaši trūcīgākajos apvidos. Vairums dalībvalstu ziņojušas par pasākumiem, kas atvieglo piekļuvi veselības aprūpei un īpašu uzmanību vērš uz preventīviem un aizsardzības pasākumiem, jo īpaši bērnu vakcinācijai, ģimenes plānošanai un informēšanai par veselības jautājumiem. Tās sadarbojas arī ar NVO sektoru. Tomēr dažiem romiem ir ierobežota piekļuve veselības aprūpei, jo viņi nav reģistrēti vai arī nav veikuši veselības apdrošināšanas iemaksas. Nepieciešami turpmāki centieni, lai pievērstos šīm neaizsargātajām personām, tostarp nodrošinot viņu dalību veselības un sociālās aprūpes iniciatīvās. Visās dalībvalstīs būtu nepieciešams īstenot veselības aprūpes speciālistiem un romiem paredzētus informēšanas pasākumus.

Padomes ierosinātie pasākumi	Dalībvalstis, kas ir ziņojušas par pasākumu
Likvidēt šķēršļus attiecībā uz piekļuvi veselības aprūpes sistēmai	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, FI, FR, HU, LT, PL, RO, SE, SI, SK, UK
Uzlabot piekļuvi medicīniskām pārbaudēm, pirmsdzemdību un pēcdzemdību aprūpei, ģimenes plānošanas pakalpojumiem u. c.	AT, BG, DE, ES, IT, PL, SI, SK
Veicināt piekļuvi bezmaksas vakcinācijas programmām, kas paredzētas bērniem, kā arī visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām un visnelabvēlīgākajos apvidos	AT, BE, BG, DE, ES, HU, PL, RO, SI, SK
Veicināt informētību veselības jautājumos	AT, BG, CZ, DE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SI, SK
Citi	BE, BG, EL, ES, FI, HR, IT, LT, PL, SK

3.5. Mājokļi

Nav pienācīgi risinātas vissvarīgākās mājokļu problēmas, proti, segregācijas apkarošana un piespiedu izlikšanas novēršana.²¹ Vairākas dalībvalstis ziņojušas par pasākumiem, kas veicina nediskriminējošu piekļuvi sociālajiem mājokļiem, savukārt citas ziņojušas par segregācijas apkarošanas pasākumiem. Abām jomām būtu jābūt svarīgām, lai īstenotu kopīgu, aktīvu darbību, ko, iespējams, varētu finansēt no ES līdzekļiem. Būtu jānovērš Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu) izmantošana, kas izraisītu (papildu) segregāciju mājokļos. Segregācijas problēmu risināšanai nepieciešama ilgtermiņa pieeja. Veiksmīgas segregācijas novēršanas priekšnoteikumi ir šādi:

- koncentrēšanās uz reģioniem, kuri atpaliek un ir pakļauti riskam;
- nodrošināt koordināciju starp ieinteresētajām personām un cietušo romu kopienu iesaisti īstenošanā;
- apvienot infrastruktūras un cilvēkresursu attīstību;
- mājokļu legalizēšana;
- sagatavošanas un papildu pasākumu uzsākšana;
- piemērota mājokļa nodrošināšana integrētā vidē;
- segregācijas novēršanas nostiprināšana integrētā pieejā.

²¹ Starptautiskās cilvēktiesību organizācijas un pilsoniskā sabiedrība 2015. gadā vairākkārt puda bažas par virkni piespiedu izlikšanas gadījumu, kas norisinājās vairākās dalībvalstīs. Skatīt, piemēram, <http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/european-countries-must-stop-forced-evictions-of-roma>. Vairumā gadījumu netika piedāvāts alternatīvs sociālais mājoklis, un dažos gadījumos bērni tika nošķirti no ģimenēm.

Padomes ierosinātie pasākumi	Dalībvalstis, kas ir ziņojušas par pasākumu
Novērst jebkādu teritoriālo segregāciju un veicināt segregācijas novēršanu	CZ, HU, ES, IT, RO
Veicināt nediskriminējošu piekļuvi sociālajiem mājokļiem	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, FI, FR, IT, SK, UK
Nodrošināt apmešanās vietas romiem, kuri neuzturas vienā vietā	AT, BE, FR, UK
Nodrošināt piekļuvi komunālajiem pakalpojumiem	ES, HR, RO, SI
Citi	AT, BE, BG, CZ, ES, HR, HU, IT, LT, PL, PT, RO, SK

Dažas valstis īstenojušas arī pasākumus saistībā ar citu prioritāti, kas uzsvēta ES programmā un ieteikumā: nodrošināt apmešanās vietas ceļotājiem samērīgi ar vietējām vajadzībām. Jautājums par piekļuvi komunālajiem pakalpojumiem būtu jārisina visām attiecīgajām dalībvalstīm, lai uzlabotu romu dzīves apstākļus.

3.6. Strukturāli pasākumi

Ir veikti pozitīvi pasākumi, īstenojot romu nacionālo kontaktpunktu darbu un pastiprinot iestāžu veikspēju, lai gan to pilnvaras un resursi joprojām ievērojami atšķiras. Daudzi ir iesaistīti ne tikai attiecīgo politiku saskaņošanā, bet arī to izstrādē un pārskatīšanā. Vairāki kontaktpunkti aktīvi piedalījās politikas prioritāšu saskaņošanā ar pieejamo finansējumu 2014.–2020. gada plānošanas periodam.²² Pateicoties to centieniem, kā īpaša ieguldījumu prioritāte saistībā ar darbības programmām tika izvēlēta nelabvēlīgos apstākļos esošu romu kopienu sociālekonomisko apstākļu uzlabošana. Tas nodrošināja ilgtspējīgu finansējumu romu integrācijas pasākumiem līdz 2020. gadam.

Daži romu nacionālie kontaktpunkti cieši sadarbojas ar vietējām iestādēm, sniedzot metodoloģisko atbalstu vietējo rīcības plānu izstrādē, un sadarbojas ar romu (atbalsta) pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. Arvien vairāk palielinās to atpazīstamība visu ieinteresēto personu vidū. Tomēr ir nepieciešami papildu uzlabojumi, proti, attiecībā uz **sadarbību ar vietējām iestādēm, pilsonisko sabiedrību un jo īpaši ar privāto sektoru īstenošanā.** Dalībvalstu ziņojumi liecina, ka to valsts iestādes īsteno lielāko daļu no paziņotajiem pasākumiem, jo īpaši izglītības un veselības aprūpes jomā, savukārt vietējās iestādes parasti atbild par pasākumu īstenošanu mājokļu un nodarbinātības jomā. Sabiedriskās organizācijas visaktīvāk iesaistās veselības aprūpes jomā un pēc tam izglītības jomā, taču būtu aktīvāk jāveicina to partnerība visās attiecīgajās jomās. Joprojām ir maz izpētīta privātā sektora iespējamā nozīme.

Daudzās dalībvalstīs ir izveidota sadarbība starp kontaktpunktiem un **vienlīdzību veicinošām iestādēm**²³. Abas iesaistītās puses vajadzības gadījumā izmanto politiku un sniedz atbalstu. Joprojām ir nepieciešams palielināt abu iesaistīto pušu cilvēkresursus un finanšu līdzekļus, uzlabot to sadarbību un padarīt to efektīvāku.

Visos līmeņos iesaistītās puses aizvien vairāk atzīst **starptautiskās sadarbības** nozīmi, praktizē un veicina to. Iestādes apmainās ar labāko praksi gan valsts līmenī (piem., ES romu tīkls, kas apvieno kontaktpunktus un vadošās iestādes, lai uzlabotu ESI fondu izmantošanu romu integrācijai), gan pašvaldību līmenī (piem., saskaņā ar ES stratēģiju Donavas reģionam). Lai pastiprinātu starpvalstu sadarbību romu integrācijai, tika noslēgti divpusējie valstu nolīgumi (piem., starp Franciju un Rumāniju un starp Zviedriju un Rumāniju). Vietējā līmeņa starpvalstu sadarbība ietver arī romu integrāciju (piem., saskaņā ar *EUROCITIES* darba grupu

²² Par ESI fondiem: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/; par spēcīgāku partnerību, plānojot, izmantojot un pārbaudot ESI finansējumu: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/e/european-code-of-conduct.

²³ Iestādes, kas dibinātas saskaņā ar ES vienlīdzības direktīvām 2000/43/EK, 2004/113/EK un 2006/54/EK.

romu jautājumā vai jauno elementu saskaņā ar *ROMACT* programmu, atbalstot spēju veidošanas un starpvalstu sadarbības pasākumus, lai palīdzētu vietējām iestādēm). Vairāki pozitīvi piemēri attiecībā uz sadarbību starp Rietumeiropas un Austrumeiropas pašvaldībām ir vērsti uz pakalpojumu sniegšanu romiem, tostarp izglītības jomā (piem., Glāzgovā un Oslo, kā arī Belfāstā, Aradā, Krajovā, Timișoarā) un nodarbinātības jomā (piem., Gentē, kā arī Glazgovā, Atēnās, Malmē).

Dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai izstrādātu romu integrācijas valsts stratēģiju **pārraudzību**. ESI fondu prasībai ieviest stingras pārraudzības metodes ir svarīga nozīme romu integrācijas pasākumu ietekmes novērtējuma uzlabošanā. Neraugoties uz to, ir nepieciešami turpmāki centieni, lai varētu novērtēt paziņoto mērķtiecīgo un vispārīgo pasākumu ietekmi uz romiem, tostarp ietekmi uz segregācijas tendencēm, romu skolu apmeklējuma un nodarbinātības līmeņiem un piekļuvi mājoklim un veselības aprūpes pakalpojumiem integrētā vidē. Šim nolūkam Pamattiesību aģentūra turpinās darbu pie romu integrācijas rādītāju izstrādes, kas papildinātu ziņošanas metodoloģijas izstrādi, apkopojot visu attiecīgo ieinteresēto personu ieguldījumu. Nepieciešams labāk saskaņot romu integrācijas pasākumu un romu iekļaušanai paredzēto ESI fondu līdzekļu pārraudzību, sekmējot kontaktpunktu un ESI fondu vadošo iestāžu ciešāku koordināciju, lai nodrošinātu, ka līdzekļi sasniedz romus.

3.7. Finansēšana

Savā 2015. gada paziņojumā Komisija iepazīstināja ar iespējām, kas ir pieejamas 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Komisijas dienestu darba dokumentā ir sniegts ziņojums par dalībvalstu plašākiem piešķirumiem sociālās iekļaušanas veicināšanai un nabadzības un diskriminācijas apkarošanai. Jānorāda, ka, paredzot plašāku piešķirumu sociālās iekļaušanas vajadzībām, 12 dalībvalstis²⁴ noteica jaunu ieguldījumu prioritāti, kas ļauj skaidri formulēt **romus kā noteiktu, bet ne ierobežotu mērķgrupu**, un piešķir tai kopumā EUR 1,5 miljonus. Romu iekļaušanas veicināšanai tika noteiktas vairākas citas ESI fondu ieguldījumu prioritātes.²⁵

Valsts budžeta finansējuma ziņā starp būtiskajām politikas jomām vislielāko finansējumu piesaista izglītība un mājokļi, mazāku daļu atvēlot nodarbinātībai un vēl mazāku — veselības aprūpei. Saskaņā ar ziņojumiem horizontālajiem un strukturālajiem pasākumiem piešķirtais valsts finansējums ir nenožīmīgs. Kas attiecas uz **ESI finansējuma** izmantošanu un saskaņā ar Eiropas pusgada ietvaros konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem, iekļaujoša (tostarp agrīnā) izglītība un nodarbinātība ir divas galvenās ieguldījumu jomas, ievērojamu piešķirumu atvēlot arī mājokļiem. Daudz mazāka summa ir atvēlēta ieguldījumiem veselības aprūpē. Attiecībā uz horizontālajiem un strukturālajiem pasākumiem vislielāko finansējumu, galvenokārt no ESI fondiem, saņem sieviešu un bērnu aizsardzības un diskriminācijas apkarošanas pasākumi.

Vairākas dalībvalstis ir izstrādājušas **romu kopienu kartēšanas** projektu, ieviešot etniskos vai sociālekonomiskos rādītājus (t. i., trūcīgas/nošķirtas apkaimes, ļoti trūcīgi cilvēki, nabadzības kartes u. c.), lai uzlabotu ESI fondu līdzekļu mērķplānošanu un piešķiršanu romu integrācijai.

²⁴ AT, BE, BG, CZ, ES, FR, EL, HU, IT, PL, RO, SK.

²⁵ Piemēram, saistībā ar Eiropas Sociālo fondu: samazināt mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas gadījumu skaitu un veicināt vienlīdzīgu piekļuvi labas kvalitātes agrīnās pirmsskolas, pamatskolas un vidējai izglītībai; vai apkarot jebkāda veida diskrimināciju un veicināt vienlīdzīgas iespējas. Saistībā ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu: sociālās, veselības aprūpes vai izglītības infrastruktūras sekmēšana vai atbalsts trūcīgu kopienu fiziskai, ekonomiskai un sociālai atjaunošanai.

4. Paplašināšanās

Romu integrācija joprojām ir galvenā prioritāte paplašināšanās procesā. Komisija cieši sadarbojas ar Rietumbalkānu valstīm un Turciju un pārrauga saistību īstenošanu. Nozīmīgs darbs ir paveikts saistībā ar Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA II*), lai atbalstītu romu integrācijas programmas valsts un reģionālajā līmenī. Tomēr situācija vairumā romu kopienu joprojām ir satraucoša. Ar leģislatīvu vai politikas dokumentu pieņemšanu vien nepietiek. Nepieciešams piešķirt pienācīgus budžeta līdzekļus valsts līmenī, lai īstenotu integrācijas pasākumus, īpašu uzmanību veltot īstenošanas pasākumiem vietējā līmenī. Romu kopienas ir pilnībā jāiesaista plānošanā, īstenošanā un pārraudzībā. Pateicoties Romu desmitgadei²⁶, romu integrācija kļuva par daļu no politiskās darba kārtības. Periodā pēc desmitgades būtu jākoncentrējas uz novērtējamu rezultātu sasniegšanu uz vietas, nepārprotami samazinot atšķirību starp romiem un pārējiem iedzīvotājiem un īpašu uzmanību pievēršot prioritārajām jomām (izglītība, nodarbinātība, veselības aprūpe, mājokļi un pilsoniskās sabiedrības dokumentācija), kā arī ar dzimuma un “antičigānisma” jautājumiem saistītajās starpnozarju jomās. Romu integrācijas politika ir jāstiprina, reaģējot uz pašreizējo bēgļu krīzi; ievērojama daļa no personām, kas ir atgriezušās Rietumbalkānu valstīs (tagad tās ir noteiktas par drošām izcelsmes valstīm), ir romi.

5. Secinājumi un turpmākā virzība

Eiropas līmenī ir ieviesti juridiskie, politikas un finanšu instrumenti. Dalībvalstis ir izveidojušas koordinēšanas struktūras, ieviesušas mērķtiecīgus un vispārīgus pasākumus atbilstīgi Padomes ieteikumam un ir piešķirušas finansējumu. Novērtējumā konstatētas **dažas pozitīvas tendences**, piemēram, aizvien pieaugoša pievēršanās agrīnai pirmsskolas izglītībai, jauna sasaiste starp romu integrācijas politikas prioritātēm un 2014.–2020. gada ESI fondu izmantošanu un romu nacionālo kontaktpunktu nozīme šā finansējuma plānošanā. Tomēr ar šiem centieniem nevarēja novērst romu dzīves apstākļu pasliktināšanos un plaši izplatīto naidīgo attieksmi sabiedrības vairākuma vidū. Ir konstatēti **nopietni trūkumi** “antičigānisma” apkarošanas jomā, jo īpaši attiecībā uz dzīvesvietas un izglītības segregācijas un piespiedu izlikšanas novēršanu. Joprojām jārisina jautājums par to, kā nodrošināt ilgtspējīgas saistības un īstenošanu vietējā līmenī. Turklāt ir nepieciešams uzlabot sadarbību ar pilsonisko sabiedrību un privātā sektora iesaisti īstenošanā. Ir jāuzlabo arī pārskatu sniegšana par vietējā līmenī veikto integrācijas centienu ietekmi.

Dalībvalstīm būtu **atkārtoti jāpauž politiska apņemšanās nodrošināt romu integrācijas**, lai tiktu pilnībā izmantoti esošie juridiskie, politikas un finanšu instrumenti reālu rezultātu sasniegšanai uz vietas. **Ārkārtīgi liela nozīme ir īstenošanai vietējā līmenī.**

Komisija aicina dalībvalstis risināt šādas steidzamas prioritātes:

- **piemērot tiesību aktus diskriminācijas, rasisma un ksenofobijas novēršanas jomā un drošības pasākumus valsts un vietējā līmenī:**
  - visās politikas jomās nodrošinot romu diskriminācijas pārraudzību un apkarošanu, kā arī ziņošanu un sodu piemērošanu par romu diskrimināciju;
  - paredzot kriminālsodus par sabiedrības kūdīšanu uz vardarbību vai naidu, tostarp etniskās izcelsmes dēļ;
  - risinot cilvēku tirdzniecības problēmu ar pasākumiem dzimumu līdztiesības jomā un bērnu vajadzībām atbilstošiem pasākumiem;
  - vēršoties pie sabiedrības vairuma un galvenajām ieinteresētajām personām ar izpratnes veicināšanas un diskriminācijas novēršanas kampaņām, lai sekmētu izpratni par romu iekļaušanas ekonomisko nepieciešamību un savstarpējo izdevīgumu;

²⁶ <http://www.romadecade.org/>.

- **novērst izlikšanu no mājokļa etniskās izcelsmes dēļ**, nodrošinot, ka jebkāda izlikšana no mājokļa notiek, ievērojot pamattiesības, piedāvājot pienācīgu alternatīvu mājokli izliktajām ģimenēm, lai novērstu bezpajumtniecību un atstumtības palielināšanu, un izpētot iespējas uzlabot romu situāciju mājokļu jomā ar ESI fondu ieguldījumiem;
- **samazināt segregāciju izglītībā un mājokļu jomā** saskaņā ar Komisijas norādēm, izmantojot tiesību aktus, tostarp īstenojot politikas reformu, nodrošinot skolotāju izglītošanu, izplatot informāciju par iekļaujošām metodēm un īstenojot noteiktus pasākumus segregācijas novēršanas veicināšanai apvienojumā ar mērķtiecīgu atbalstu, lai likvidētu visus piekļuves šķēršļus, pilnā mērā izmantojot ESI fondu piedāvātās iespējas;
- **ieviest aizsardzības pasākumus, kā arī mērķtiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka vispārīgie pasākumi efektīvi sasniedz romus**, jo īpaši nodarbinātības un veselības aprūpes jomā;
- izmantojot 2014.–2020. gada finansējumu, **paplašināt un palielināt tādu mazāka mēroga iniciatīvu skaitu**, kuras ir izrādījušās veiksmīgas;
- **pilnveidot datu vākšanas, pārraudzības un ziņošanas metodes**, lai attaisnotu cerības attiecībā uz atbildību par valsts līdzekļu izmantošanu un nodrošinātu mērķtiecīgo un vispārīgo pasākumu romu iekļaušanai ietekmes novērtējumu un tādējādi sekmētu politikas apguvi un pārskatīšanu;
- **pilnībā izmantot romu nacionālās platformas, lai nodrošinātu visu ieinteresēto personu neierobežotu iesaisti** politikas īstenošanā, pārraudzībā, ziņošanā un pārskatīšanā, sekmēt labas prakses apmaiņu, novērtēšanu un nodošanu, veidot partnerības un turpināt romu kopienas, vietējo iestāžu, pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora mobilizēšanu.

Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstis, nodrošinās apņemšanos sekmēt romu iekļaušanu Eiropas līmenī un izmantot visus pieejamos līdzekļus, lai sekmētu dialogu un sadarbību.

Komisijas galvenās prioritātes ir šādas:

- **veikt darbības, lai nodrošinātu, ka tiek pilnībā piemēroti diskriminācijas novēršanas tiesību akti, un apkarot “antiģigānismu”**, izmantojot pieejamos juridiskos instrumentus;
- **atbalstīt romu nacionālās platformas**, lai sekmētu visu ieinteresēto personu neierobežotu sadarbību valsts līmenī;
- atbalstīt dalībvalstu centienus romu integrācijas jomā, **sekmējot apmaiņu, sadarbību un mērķorientētas tematiskas diskusijas romu nacionālo kontaktpunktu tīklā**;
- nodrošināt **augsta līmeņa dialogu un politikas vadlīnijas**, īstenojot divpusējas pārraudzības misijas, iesaistot valsts un vietējās iestādes, kā arī pilsonisko sabiedrību;
- sekmēt visu ieinteresēto personu dalību un dialogu Eiropas līmenī saskaņā ar reformētu **Eiropas platformu romu iekļaušanai**;
- **atbalstīt vietējo iestāžu un pilsoniskās sabiedrības spēju veidošanu**, lai sekmētu to aktīvu mobilizēšanu;
- **izstrādāt stratēģisko pieeju romu iekļaušanai laikposmā pēc 2020. gada**, ņemot vērā Padomes ieteikuma iespējamo pārskatīšanu, kas paredzēta 2019. gadā, kā arī joprojām pastāvošās atšķirības romu un pārējo iedzīvotāju izglītībā, nodarbinātībā, veselības aprūpes un mājokļu jautājumā, diskriminācijas apkarošanu un aktuālās diskusijas par ES programmas attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām īstenošanas starpposma novērtējumu.